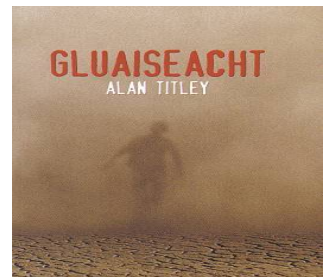

- Ceist 1.** Léigh an sliocht seo agus freagair **trí cinn** de na ceisteanna a ghabhann leis. (15 mharc)
Ní mór ceist **amháin** a roghnú as **A** agus ceist **amháin** a roghnú as **B**.
Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as **A nó as B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh.
Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

‘Tá an Eoraip ansin ar fhíor na spéire.’

Cúlra an Scéil: Ógánach atá ag insint an scéil seo. Ní luaitear a ainm. Tharla cogadh uafásach ina thír dhúchais san Afraic agus d'fhág sé í in éineacht le mórán daoine eile. D'íoc na daoine seo airgead mór le fir a raibh gunnaí acu. Tugadh geallúintí dóibh. Cuireadh isteach i dtrucailí iad agus ghluais siad ar aghaidh i dtreo fhíor na spéire. Sa trucail ina bhfuil sé ag taisteal, casann an t-ógánach le cailín.

1. ‘Is mise Fatima,’ ar sise, ‘tá áthas orm gur tháinig tú slán.’ ‘Mise freisin,’ arsa mise. ‘Cá bhfuil tú ag dul?’ a d’fhiafraigh sí díom. ‘Deirtear liom go bhfuil mé ag dul chun na hEorpa,’ arsa mise. ‘Táimid go léir ag dul chun na hEorpa,’ ar sise, ‘ach cén áit go díreach?’ ‘Níl a fhios agam,’ arsa mise, ‘ach ní féidir go bhfuil an Eoraip chomh mór sin.’ ‘Tá an Eoraip ollmhór, lán de dhaoine,’ ar sise liom. ‘Lán d’airgead, leis,’ arsa mise, ag cuimhneamh ar na scéalta a chuala mé. ‘Deirtear go bhfuil ór le fáil ar na sráideanna agus go bhfuil gach duine saibhir.’ ‘Níl a fhios agam faoi sin,’ ar sise go ciúin, ‘ach is cuma liom fad is nach bhfuil aon chogadh ann.’ Bhí meangadh gáire ar a béal agus bhí a cuid fiacla chomh snasta leis an ngealach. ‘Ionann cás dúinn, mar sin,’ ar sise, ‘táimid nasctha le chéile, tusa agus mise.’
2. Fuair sí greim láimhe orm agus d’fháisc sí. Bhraith mé míchompordach go raibh cairdeas agus caidreamh idir mé agus duine eile. Bhí mé ag smaoineamh ar mo theaghlach agus ar mo chairde. ‘Tabharfaidh mise aire duit,’ ar sise. Níor chuala mé focail mar sin le fada an lá. Bhí compord iontu ach bhí cuid díom ag diúltú dóibh. B’fhéidir go raibh tuirse rómhór orm. Nó, b’fhéidir nach raibh ann ach go bhfaca mé spotaí dubha ina seasamh i lár na gile agus iad ag cúlú uaim. Ní cuimhin liom mórán eile an oíche sin ach ceapaim gur chuimhin liom an fáscadh láimhe úd agus gáire íseal.
3. Ghluaiseamar linn arís an mhaidin ina dhiaidh sin. Bhí Fatima ina suí in aice liom. Ní dúramar mórán i rith an lae. Cheapfá gur shíleamar go gcuirfeadh caint moill orainn. Ní raibh faic le feiceáil ach gaineamh ag síneadh uainn. Cheap mé go bhfaca mé loch uisce ar chlé ach ní raibh ann ach mo shúile ag imirt cleas orm. Bhíomar ag gluaiseacht linn go suaimhneach nuair a stop an trucail. Gan choinne chualamar cleatráil ó thrucailí eile. Glórtha daoine go hard agus iad ag béicíl. ‘Tá siad ag iarraidh orainn teacht anuas den trucail,’ arsa Fatima liom. ‘Ach nílimid san Eoraip fós,’ arsa mise. ‘Sin é an chuma atá air,’ ar sise.
4. Leis sin sheas fear óg os ár gcomhair. Gunna fada bagrach ina lámh. Bhí idir fhuinneamh is eagla ina shúile. ‘Amach libh,’ ar seisean go borb, ‘seo é deireadh an bhóthair.’ Bhagair sé isteach i líne sinn, líne a bhí chomh cam lena bhéal féin. Bhí teas millteanach ann, agus chonaic mé allas ar ghrua Fhatima nach raibh uirthi riamh roimhe sin.
5. Shiúil fear an ghunna suas an líne cham agus ar ais arís, cúpla uair. ‘Seo é deireadh an bhóthair!’ ar seisean linn. ‘Ní rachaidh na trucailí seo níos faide. Thug siad trasna an ghaineamhlaigh sibh agus sin an méid a iarradh orainn. Is fúibh féin atá sé as seo amach.’ ‘Ach cá bhfuil an Eoraip?’ a d’fhiafraigh Fatima de. ‘Cá bhfuil na doirse, na geataí, an obair?’ ar sí. ‘Gheall tú dúinn go dtabharfá sinn go himeall an ghainimh, go tairseach na hEorpa. Ní fheicim imeall anseo. Ní fheicim an Eoraip,’ a dúirt sí go lánmhuiníneach. ‘Ná bíodh aon eagla oraibh,’ arsa fear an ghunna. ‘Tá an Eoraip ansin ar fhíor na spéire.’ Shín sé a mhéar i dtreo fhíor na spéire, agus dúirt os ard: ‘Tá an Eoraip thall ansin.’ Rug Fatima greim docht daingean ar mo lámh.

(Sliocht athchóirithe as an leabhar *Gluaiseacht* le hAlan Titley)

Ceisteanna (iad ar cómharc)

A (Buntuiscint)

- (i) Luaigh **dhá** chúis a raibh na daoine sna truailí ag dul chun na hEorpa. (Cúlra & Alt 1)
- (ii) Breac síos **dhá** chúis ar mhothaigh an t-ógánach míchompordach le cairdeas Fatima. (Alt 2)
- (iii) Luaigh **dhá** chúis a raibh allas ar ghrua Fatima. (Alt 4 & Alt 5)

B (Léirthuiscint Ghinearálta)

- (i) Luaigh cosúlacht **amháin** agus difríocht **amháin** atá idir an t-ógánach (an scéalaí) agus Fatima. I gcás ceann **amháin** díobh, mínigh a bhfuil i gceist agat.
- (ii) Luaigh **dhá** phointe eolais a léiríonn an teannas atá sa scéal seo. I gcás ceann **amháin** díobh, mínigh a bhfuil i gceist agat.
- (iii) Cén fáth, dar leat, nár thug an t-údar ainm ar an ógánach (an scéalaí) ná ar an tír a raibh sé ag teitheadh uaithi, sa scéal seo? Luaigh **dhá** chúis.

Ceist 2. Freagair **A** nó **B** anseo. Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh. (15 mharc)

A

- (i) Ainmnigh gearrscéal Gaeilge nó úrscéal Gaeilge nó dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *ábhair* i gceist ann is atá sa sliocht i **gCeist 1**.
Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.
- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin gcineál sin *ábhair*.

nó

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil sa sliocht i **gCeist 1** faoin *ábhar* úd agus a bhfuil faoin *ábhar* céanna sa saothar atá ainmnithe agat.

B

- (i) Maidir le do rogha **ceann amháin** de na *hábhair* seo a leanas, ainmnigh gearrscéal Gaeilge nó úrscéal Gaeilge nó dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an *t-ábhar* sin i gceist ann.
Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.

(a) Gadaithe	(b) Saol na Scoile	(c) Ainmhithe nó Éin
(d) Greann	(e) Tubaiste	(f) An Garda Síochána
- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin *ábhar* atá roghnaithe agat.

Nóta: I gcás **A** nó **B** thuas, tá cead agat chomh maith dráma Gaeilge a ainmniú ar ghlac tú páirt ann le linn do chúrsa.

- Ceist 3.** Léigh an dá dhán thíos agus freagair **trí cinn** de na ceisteanna a ghabhann leo. (15 mharc)
 Ní mór ceist **amháin** a roghnú as **A** agus ceist **amháin** a roghnú as **B**.
 Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as **A nó** as **B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh.
Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

Amhrán an Earraigh	Glantachán
<p>Tá éinín ag canadh ar bhruacha na Laoi. Tá duilleoga glasa ag teacht ar na crainn. Tá féar úr ag fás ar na bánta go mín. 4. Mar tá deireadh le codladh na gréine.</p> <p>Tá iasc beag ag léim le háthas san abhainn. Tá cuileoga ag eitilt, iad bán agus donn. Tá an chuach ag cantain le meidhir sa ghleann. 8. Mar tá deireadh le codladh na gréine.</p> <p>Tá beacha ag bailiú stór meala go dian. Tá uan beag ag méileach ag bun an bhóithrín. Tá feirmeoirí sna goirt ag scaipeadh an tsíl. 12. Mar tá deireadh le codladh na gréine.</p> <p>Is éirígí suas, a chairde mo chroí, Is líonaigí ard na spéire go binn. Le poirtíní béil cuirtear ruaig ar bhrón, 16. Mar tá deireadh le codladh na gréine.</p> <p style="text-align: right;">(le S. E. Ó Cearbhaill)</p>	<p>Chaitheas amach seantolg bord breoite cathaoir chráite 4. nuachtáin neamhléite bróg gan chara.</p> <p>Chóiríos ó bhun go barr dhóigh mé 8. shnas mé shocraigh mé.</p> <p>Chuile shórt i mboscaí nó ar sheilfeanna. 12. Gach rud socair, seachas mé féin. Ní raibh mé in ann ord nó eagar 16. a chur ar mo chuid smaointe.</p> <p>Go dtí gur chaitheas tusa amach 19. is chuireas an doras faoi ghlas.</p> <p style="text-align: right;">(le Colette Nic Aoidh)</p>
<p>Gluais:</p> <p>L.1: bruacha: taobhanna; imill L.3: bánta: páirceanna L.7: ag cantain: ag canadh L.7: meidhir: áthas; gliondar; sceitimíní L.11: goirt: páirceanna; garraithe L.11: ag scaipeadh an tsíl: ag cur na mbarraí L.15: poirtíní béil: amhráin</p>	<p>Gluais:</p> <p>Briathra: chaitheas: chaith mé; chuireas: chuir mé chóiríos: chóirigh mé L.4: nuachtáin neamhléite: nuachtáin nár léadh L.10: chuile shórt: gach uile shórt L.12: socair: socraithe; in ord is in eagar L.13: seachas: ach amháin; taobh amuigh de</p>

Ceisteanna (iad ar cómharc)

A (Buntuisceint)

- (i) (a) Breac síos **dhá** fhuaim a luann an file sa dán *Amhrán an Earraigh*.
 (b) Breac síos **dhá** radharc a luann an file sa dán *Amhrán an Earraigh*.
- (ii) (a) Luaigh **dhá** shórt glantacháin (nó cúram tí) a rinne an file sa dán *Glantachán*.
 (b) Cén fhadhb agus cén réiteach uirthi a luann an file sna **línte 14-19** sa dán *Glantachán*?
- (iii) Mínigh a bhfuil i gceist ag an bhfile sna **línte 13-16** den dán *Amhrán an Earraigh*.

B (Léirthuiscint Ghinearálta)

- (i) Cén mothúchán is láidre sa dán *Amhrán an Earraigh*? Tabhair **dhá** phointe eolais faoi.
- (ii) Cén saghas duine í an file sa dán *Glantachán*? Is leor **dhá** phointe eolais a lua.
- (iii) Luaigh cosúlacht **amháin** agus difríocht **amháin** atá idir an dá dhán.

A

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *téama* i gceist ann is atá i do rogha ceann **amháin** den dá dhán i g**Ceist 1** thuas.

Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil faoin gcineál sin *téama* sa dán atá ainmnithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file os ár gcomhair é.

nó

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil faoin *téama* úd sa dán atá roghnaithe agat as **Ceist 1** agus a bhfuil faoin *téama* céanna sa dán atá ainmnithe agat.

B

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil do rogha ceann **amháin** de *na mothúcháin* seo thíos i gceist ann.

Ní mór teideal an dáin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

(a) Díomá

(b) Uaigneas

(c) Fearg

(d) Saint

(e) Grá tuismitheora dá p(h)áiste

(f) Eagla

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán sin faoin *mothúchán* atá roghnaithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file *an mothúchán* sin os ár gcomhair.

Ceist 5. Freagair **A** nó **B** nó **C** anseo thíos. (Ná gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh.)

A

Cheannaigh tú albam ceoil le déanaí. Scríobh litir chuig do chara pinn faoi.

I do litir luaigh

- **dhá** chúis ar cheannaigh tú an t-albam ceoil
- **dhá** phointe eolais faoin amhránaí *nó* faoin mbanna ceoil atá ar an albam
- pointe **amháin** faoi albam ceoil **eile** a thaitníonn leat freisin.

B

Bhí tú féin ar chlár teilifíse le déanaí. Scríobh **litir** chuig cara leat ag insint di/dó ina thaobh.

I do litir luaigh

- **dhá** chúis a raibh tú ar an gclár
- **dhá** phointe eolais i dtaobh na rudaí a tharla le linn an chlár
- cúis **amháin** ar thaitin *nó* nár thaitin an ócáid leat.

C

Chuir siopadóir i do leith go mícheart gur ghoid tú barra seacláide óna shiopa. Scríobh **an litir** a chuirfeá chuig eagarthóir an nuachtáin áitiúil faoin scéal.

I do litir luaigh

- **dhá** phointe eolais faoin rud a tharla
- **dhá** phointe eolais faoin leithscéal a ghabh an siopadóir leat
- fáth **amháin** a bhfuil tú fós míshásta leis an siopadóir.